

WĘGIERSKIE BENEFICJA POLSKICH I ŚLĄSKICH
DUCHOWNYCH W XIV – I POŁOWIE XV WIEKU

Stosunki polsko-węgierskie w średniowieczu, pomimo licznych już studiów historyków z obu krajów, wciąż stanowią płodne pole badawcze. Choć wzajemne kontakty Polski i Węgier sięgają początków ich państwowości, to jednak dopiero od XIV w. nabrały one nowego znaczenia. Ważną cezurą był rok 1320, w którym Karol Robert, pierwszy z dynastii Andegawenów król Węgier, poślubił Elżbietę Łokietkównę. Nie tylko wielu przedstawicieli dynastii piastowskiej ale również szlachta i duchowieństwo podążyło wówczas na Węgry, by tam poszukiwać dla siebie lepszej przyszłości. Dzięki pomocy królowej obejmowali różne, zarówno świeckie, jak i kościelne urzędy. Przykładowo można wymienić księcia Władysława Opolczyka, który w latach 1367–1372 sprawował urząd palatyna, czyli najwyższego (po królu) urzędnika w państwie¹. Przybywając z Polski i ze Śląska nie były też obce kariery kościelne. Niektórzy z nich odgrywali ważną rolę w ówczesnym episkopacie węgierskim. Książę bytomski Bolesław, w latach 1321–1328 był arcybiskupem ostrzyhomskim czyli zwierzchnikiem Kościoła w państwie św. Stefana, zaś nikomu nie znany skromny kleryk wrocławski Mikołaj, pnąc się po szczeblach kariery, uzyskał godność arcybiskupa w Kalocsy (drugie obok Esztergom arcybiskupstwo na Węgrzech w średniowieczu), z której jednak – wskutek sprzeciwu papieża – musiał ustąpić. Zadowolił się biskupstwem w Pécs, gdzie był szafarzem diecezji przez kilkanaście lat².

Śmierć królowej Elżbiety Łokietkówny w 1380 r. ograniczyła rolę

¹ S. S r o k a, *Książę Władysław Opolczyk na Węgrzech. Studium z dziejów stosunków polsko-węgierskich w XIV wieku* (książka przygotowana do druku).

² S. S r o k a, *Bolesław – arcybiskup ostrzyhomski (1321–1328)*, „Nasza Przyszłość” (dalej cyt. NP), t. 79:1993 s. 121–147; Tenże, *Z dziejów stosunków polsko-węgierskich w późnym średniowieczu. Szkice*, Kraków 1995 s. 113–126.

elementu polskiego w życiu politycznym i kościelnym Węgiei. Napięty Polaków na ziemi naszego południowego sąsiada nie ustał zupełnie, liczni bowiem rodacy widzieli szansę swojego życia w służbie dla króla Zygmunta Luksemburskiego. Wielu z nich za oddane władcy usługi otrzymywało następnie kościelne prebendy.

Celem niniejszego artykułu jest zestawienie polskich i śląskich duchownych, którzy w określonych w tytule ramach czasowych posiadali na Węgrzech beneficja. W wyniku przeprowadzonych badań udało się ustalić 44 beneficjentów. 25 spośród nich legitymowało się polskim pochodzeniem, zaś 19 wywodziło się ze Śląska. W XIV w. beneficja objęło 19 osób, zaś pozostałe 25 przypada na pierwszą połowę XV w. W świetle znanych postanowień ustawodawczych z końca XIV i pierwszej połowy XV w. dotyczących zakazu obejmowania przez cudzoziemców jakichkolwiek, czy to świeckich czy kościelnych urzędów na Węgrzech³, ta dysproporcja wydaje się być zaskakująca. Tłumaczyć ją można przede wszystkim małą skutecznością legislacyjnych zakazów w tym zakresie w dobie panowania monarchii wywodzącego się przeciw z obcej dynastii. Wpływ na tę dysproporcję ma też nierównomierność zachowania materiału źródłowego, o wiele bardziej liczebnego z wieku XV, aniżeli ze stulecia poprzedniego.

Wachlarz obejmowanych beneficjów był szeroki. Począwszy od arcybiskupstw, poprzez biskupstwa (w wymienionym okresie objęło je 6 osób), prałatury i kanonie w kapitułach (prebendy najczęściej obejmowane), altarie, a na plebaniach kończąc. Łącznie wspomniane 44 osoby posiadały 60 beneficjów (często miała miejsce kumulacja urzędów) w 25 miejscowościach. Ilustruje to zestawienie, z którego wynika, że największą popularnością cieszyły się beneficja w Eger, a następnie w Kapitułce Spiskiej. Duża ilość prebend w diecezji egerskiej wynikała z faktu sprawowania tam funkcji biskupiej przez Ścibora ze Ściborza, który wielu swoim bliskim ofiarował tam różne godności. Popularność Kapitułki Spiskiej ma swoje źródło w bliskości geograficznej, jak też w wysuwanych przez stronę polską pretensjach do sprawa-

³ Na sejmie w Temesvár (dzisiejsza Timisoara w Rumunii) w 1397 r. król idąc na dalekie ustępstwa na rzecz szlachty zgodził się na odebranie urzędów cudzoziemcom, z wyjątkiem kilku (m. in. Ścibora ze Ściborza), którzy należeli do jego zaufanych. Podobne postanowienia pojawiały się w kolejnych królewskich rozporządzeniach. Ich skuteczność była jednak znikoma. Zob. *Decreta regni Hungariae. Gesetze und Verordnungen Ungarns 1301-1457*, ed. F. Döry, G. Bónis, V. Bácskai, Budapest 1976 s. 167-168, 333; J. Bartl, *Politiko-społeczne pomery na Slovensku na prelome 14. a 15. stor. a vláda Zigmunda Luxemburského*, „Zborník Filozofickej Fakulty Univerzity Komenského, Historica”, t. 24-25:1973-1974 s. 241.

Wykaz beneficjów polskich i śląskich duchownych na Węgrzech w XIV – I połowie XV w.

Miejscowość	Arcyb.	Biskupstwa	Prałatury	Kanonie	Altarie	Parafie
Beszterce						1
Borsod			2			
Csongrád			1			
Eger		1		4	2	1
Esztergom	1			1		
Góret					1	
Grad			2			
Győr				2		
Kalocsa			1			
Kapituła Spiska			2	4		
Kemer (w diec. Zagrzeb)			1			
Modra						1
Nitra		2		1		
Pécs		1		2	1	
Pozsony			1	2		
Siedmiogród		1		4		
Stara Buda			2			1
Szabolcs			2			
Szeben			2			
Trenczyn						1
Ungvár			1			
Vác				3		
Várad				1		
Veszprém		1		2		
Zagrzeb			1			
Razem	1	6	18	26	4	5

wowania jurysdykcji kościelnej nad Spiszem⁴. Dwukrotnie też na czele Kapitułki Spiskiej stali Ślązacy (Jan Kropidło, Jan Stock).

W zestawieniu zamieszczonym poniżej uwzględniam też osoby, które otrzymały prowizję na dane beneficja, ale z braku wiadomości źródłowych nie wiemy, czy weszły w ich posiadanie. Wpływ papieżskich prowizji i ekspektatyw na obsadę kościelnych urzędów, przede

⁴ T. E. Modelski, *Spory o południowe granice diecezji krakowskiej od strony Spisza (w. XIII-XVIII)*, Zakopane 1928; S. Sroka, *Lengyelek a szepességi káptalanban a XIV. században* (w druku). Monograficzne opracowanie dziejów Kapitułki Spiskiej wyszło spod pióra J. Hradzky'ego, *Initia, progressus ac praesens status Capituli Scepusiensis*, Szepesváraljae 1901.

wszystkim prałatur i kanonii, był od czasów pontyfikatu Jana XXII decydujący⁵. Ostatnie badania M. D. Kowalskiego wykazują jednak, że teoretycznie można było otrzymać prowizję papieską na beneficjum w dowolnym miejscu, to możliwość objęcia go redukowałą się de facto do własnego państwa i metropolii kościelnej⁶.

W Polsce, a także i na Śląsku, wprowadzone zostały w XV w. duże ograniczenia dostępu do kapituł dla cudzoziemców. Przywilej jedlneński Władysława Jagiełły praktycznie eliminował ich z możliwości obejmowania urzędów świeckich i kościelnych⁷. Dla przykładu, w kapitule krakowskiej w XIV w. (1320–1382) było 26 cudzoziemców⁸, a w stuleciu następnym spotykamy tam zaledwie jednego cudzoziemca, nobilitowanego Węgra Tomasza de Dyaco⁹.

Sytuacja na Węgrzech była jednak w tym zakresie specyficzna. Pomimo postanowień sejmu temesvárskiego (1397) i kolejnych wymuszanych przez szlachtę na królu edyktów, zabraniających nadawania cudzoziemcom jakichkolwiek beneficjów, w kapitułach węgierskich XV w. spotykamy wielu przedstawicieli obcego duchowieństwa. Wiadomo bowiem, że prebendy w kapitułach katedralnych były częstokroć ważną formą wynagradzania przez władcę swoich zwolenników¹⁰. Z przeprowadzonych ostatnio przez J. Köblösa badań prozopograficznych 4 węgierskich kapituł katedralnych w późnym średniowieczu (Buda, Fehérvár, Győr, Pozsony) wynika, że w latach 1458–1526 było tam 36 cudzoziemców¹¹. Spotykamy też kapituły, które broniły

⁵ A. Radzimiński, *Duchowieństwo kapituł katedralnych w Polsce XIV i XV w. na tle porównawczym. Studium nad rekrutacją i drogami awansu*, Toruń 1995 s. 182 n.

⁶ M. D. Kowalski, *O rzekomej wojnie beneficjalnej we Wrocławiu pomiędzy Kazimierzem Wielkim a Karolem IV*, w: *Cracovia – Polonia – Europa*, pod red. W. Bukowskiego i in., Kraków 1995 s. 296.

⁷ A. Radzimiński, *dz. cyt.*, s. 94.

⁸ M. D. Kowalski, *Prałaci i kanonicy krakowskiej kapituły katedralnej od pontyfikatu biskupa Nankera do śmierci biskupa Zawiszy z Kurozwęk (1320–1382)*, Kraków 1994 s. 51 (maszynopis pracy magisterskiej. Autorowi dziękuję za jego udostępnienie).

⁹ M. Koczerska, *Le chapitre de Cracovie dans les années 1423–1462*, w: *I canonici al servizio dello Stato in Europa secoli XIII–XVI*, pod red. H. Millet, E. Mornet, Ferrara 1992 s. 212; A. Radzimiński, *dz. cyt.*, s. 132.

¹⁰ A. Radzimiński, *dz. cyt.*, s. 41.

¹¹ J. Köblös, *A budai, fehérvári, győri és pozsonyi káptalan archontológiája 1458–1526*, Budapest 1987; Tenże, *Külföldi javadalmások a középkor végi magyar egyházi társadalom középrétegében*, „Történelmi Szemle” t. 32:1990 nr 1–2 s. 53–100; Tenże, *Az egyházi középréteg Mátyás és a Jagellók korában (A budai, fehérvári, győri és pozsonyi adattárával)*, Budapest 1994 (Társadalom – és művelődéstörténeti tanulmányok, t. 12).

się przed napływem z zewnątrz beneficjentów. Do nich zaliczyć można Kaloczę, gdzie w okresie średniowiecza wśród 250 prałatów i kanoników było 12 cudzoziemców (4,8%), przy czym wszyscy objęli swoje prebendy w XIV w. W stuleciu następnym już żadnemu z cudzoziemców nie udało się wejść do tej kapituły¹².

Wykaz 44 osób posiadających beneficja na Węgrzech w XIV – I połowie XV w. podaję w układzie alfabetycznym. W każdym biogramie zasadniczo przytaczam tylko informacje dotyczące godności kościelnych objętych na terenie królestwa węgierskiego (lub otrzymanych na nie prowizji).

1 Andrzej Petrisconis de Polonia. Przed 1426 r. otrzymał posadę lektora w kapitule zagrzebskiej¹³. 8 lutego 1429 r. zwrócił się z supliką o kanonię w tamtejszej kapitule oraz archidiaconat w Goret¹⁴. W grudniu 1440 r. prosił natomiast o prowizję na archidiaconat w diecezji zagrzebskiej, wakujący od chwili odebrania go doktorowi dekretów Janowi Bekensteinowi za przyłączenie się do antypapieża Feliksa V. W następnym roku Andrzej wszedł w posiadanie tego archidiaconatu¹⁵. W 1447 r. doszło do poważnego zatargu o to beneficjum z Brycjuszem synem Antoniego, który to spór oparł się o papieża. Za Andrzejem ujął się biskup zagrzebski Benedykt, który ekskomunikował Brycjusza. Powodem zatargu była prawdopodobnie uzurpacja przez tego ostatniego godności archidiacona, posiadanej legalnie przez Andrzeja de Polonia. 30 sierpnia 1447 r. papież Mikołaj V polecił biskupowi w Pécs sprawę pomiędzy skłóconymi duchownymi informując, że tymczasem Andrzej złupił trzymany przez Brycjusza archidiaconat¹⁶.

2 Andrzej syn Marcina z Rzewuszyc. Z supliki Piotra syna Vita z Łęczycy, datowanej 19 maja 1418 r. dowiadujemy się, że Andrzej trzymał przez ponad rok archidiaconat w Borsod w diecezji egerzkiej¹⁷. W tym samym roku zastępował w pewnej sprawie biskupa

¹² Obliczono w oparciu o wydaną ostatnio monografię tej kapituły. J. Udvardy, *A kalocsai főszékeskáptalan története a középkorban*, Budapest 1992.

¹³ *XV. századi pápák oklevelei*, t. 1 (1417–1431), ed. P. Lukcsics (dalej cyt. Lukcsics), Budapest 1931 nr 891. Odpowiednikiem lektora w kapitułach metropolii gnieźnieńskiej był scholastyk, kierujący szkołą katedralną. Zob. K. Stopka, *Szkoły katedralne metropolii gnieźnieńskiej w średniowieczu. Studia nad kształceniem kleru polskiego w wiekach średnich*, Kraków 1994 s. 46–47.

¹⁴ Lukcsics, nr 1120.

¹⁵ Tamże, t. 2 (1431–1455), Budapest 1938 nr 709, 713, 747.

¹⁶ Tamże, nr 971, 974.

¹⁷ *Bullarium Poloniae* (dalej cyt. BP), t. 4, ed. I. Sułkowska-Kuraszowa, S. Kuraś, H. Wajs, Romae–Lublina 1992 nr 285.

Ścibora ze Ściborza¹⁸. Z powodu nieprzyjęcia święceń musieli zapewne z tego beneficjum zrezygnować, bo ubiegał się o nie wspomniany Piotr syn Vita z Łęczycy.

3 Bakko de Polonia. Jako kleryk diecezji wrocławskiej występuje w 1371 r. w rachunkach kolektora papieskiego Piotra syna Stefana z godnością prepozyta w kapitule katedralnej w Kalocsy¹⁹. Już jednak w tym samym 1371 r., lub na początku następnego, arcybiskup Kalocsy Stefan Szigeti pozbawił Mikołaja tego urzędu z powodu niegodnego prowadzenia się²⁰.

4 Błażej syn Stefana de Polonia. W rachunkach kolektora papieskiego Piotra syna Stefana z lat 1373–1375 wspomniane jest jego beneficjum, tj. kapelania, posiadana w diecezji zagrzebskiej w kościele Św. Marka de Goreth²¹.

5 Bolesław książę Toszku. Urodzony około 1278 r. książę na Toszku, Bolesław został w 1321 r. wybrany arcybiskupem ostrzyhomskim. Godność arcybiskupią sprawował do swej śmierci w 1328 r. Działalności i karierze Bolesława na Węgrzech poświęciłem ostatnio osobną rozprawę²².

6 Frowin. Postacią tego czternastowiecznego kanonika kilku kapituł, znanego przede wszystkim jako autora poematu *Antigamertus, największego utworu literackiego powstałego w kręgu krakowskiego duchowieństwa katedralnego w XIV w.*²³, zajmowało się już wielu badaczy²⁴. Większość z nich na podstawie niezwykle lapidarnych prze-

¹⁸ I. Sugár, *Az egri püspökök története*, Budapest 1984 s. 144.

¹⁹ *Rationes collectorum pontificiorum in Hungaria. Pápai tized-szedök számadásai 1281–1375*, ed. L. Fejérpataky, w: *Monumenta Vaticana historiam regni Hungariae illustrantia* (dalej cyt. Mon. Vat.), seria I, t. 1, Budapest 1887 s. 512.

²⁰ *Bullae Bonifacii IX*, t. 1 (1389–1396), w: Mon. Vat., ser. I t. 3, Budapest 1888 nr 176 s. 148: „... quod bone memorie Stephanus Archiepiscopus Colocensis quondam Bakkonem de Polonia, tunc canonicum ac prepositum eiusdem ecclesie, propter hoc ad sui presentiam legitime evocatum, suis demeritis exigentibus, predictis canonicatu et prebenda ac prepositura, per suam diffinitivam sententiam, que nulla provocatione suspensa in rem transierat iudicatum, auctoritate ordinaria, privaverat...”. Zob. J. Udvardy, *dz. cyt.*, s. 48.

²¹ *Rationes collectorum*, s. 506.

²² S. Sroka, *Bolesław-arcybiskup ostrzyhomski*, s. 121–147; Tenże, *Z dziejów stosunków*, s. 49–83.

²³ K. Ożóg, *Kultura umysłowa w Krakowie w XIV wieku. Środowisko duchowieństwa świeckiego*, Wrocław 1987 s. 73.

²⁴ Przegląd badań w: K. Ożóg, *Krąg kapituły katedralnej krakowskiej jako środowisko kultury umysłowej do końca XIV wieku (Stan badań i zarys problematyki badawczej)*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace Historyczne”, z. 77:1985 s. 18; Tenże, *Intelektualiści w służbie Królestwa*

kazów źródłowych próbowała też skonstruować jego biografię. Frowin jest pierwszym źródłowo poświadczonym Polakiem, który otrzymał godność w Kapitułe Spiskiej. Papież Jan XXII udzielił mu w 1331 r. prowizji na kanonię spiską²⁵. Miała ona prawdopodobnie stanowić wynagrodzenie dla Frowina za jego zaangażowanie się w proces biskupa krakowskiego Nankera, któremu Frowin zawdzięczał swoją karierę kościelną, z arcybiskupem ostrzyhomskim Bolesławem o jurysdykcję kościelną nad osadami leżącymi na Spiszu²⁶. W literaturze podnosi się wątpliwości co do objęcia tego beneficjum przez Frowina²⁷. Dysponujemy dwoma przekazami źródłowymi, które jednoznacznie potwierdzają posiadanie przez Frowina kanonii spiskiej. W dokumencie arcybiskupa ostrzyhomskiego Csanáda z 25 marca 1338 r. Frowin pojawia się w liście świadków jako kanonik spiski²⁸. Tę godność Frowina dokumentuje nadto wystawiony przez niego dyplom w dniu 16 sierpnia 1342 r.²⁹ Datowany w Spiskim Podegrodziu dokument rozstrzygał spór pomiędzy Władysławem – rektorem kościoła w Hercovycz na Spiszu³⁰, a kanonikiem spiskim Demetriuszem. Spór dotyczył dziesięciny z niewielkiego obszaru leżącego między wsiami Kowchyk i Hercovycz, powyżej drogi publicznej biegnącej ze Spisza w kierunku wsi Syreba. Po dokładnym wysłuchaniu racji obu stron oraz zasięgnięciu rady ławników Frowin przysądził dziesięcinę ze spornego terenu kościołowi Św. Michała w Hercovycz. Przyjrzyjmy się teraz pełnej intytulacji wystawcy dokumentu: *Nos Wrouinus Cracouiensis et Scepusiensis canonicus ecclesiarum ac*

Polskiego w latach 1306–1382, Kraków 1995 s. 130. Zob. też pracę wymienioną w przypisie poprzednim.

²⁵ *Monumenta Poloniae Vaticana* (dalej cyt. MPV), t. 3, wyd. J. Ptaśnik, Kraków 1914 nr 277 s. 294.

²⁶ O tym procesie i roli w nim Frowina zob. S. Sroka, *Bolesław – arcybiskup ostrzyhomski*, s. 139–142; Tenże, *Az esztergomi és a krakkói püspök vitája a 14. sz. első felében*, „Magyar Egyháztörténeti Vázlatok. Regnum”, 1994 nr 1–2 s. 51–55; Tenże, *Cirkevní konflikt na Spiši v prvej polovici 14. storočia*, w: *Spis v kontinuite času. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie*, ed. P. Svorc, Prešov–Bratislava–Wien 1995 s. 30–35.

²⁷ K. Ożóg, *Kultura umysłowa*, s. 74 przyp. 141.

²⁸ *Monumenta Ecclesiae Strigoniensis*, t. 3, ed. L. C. Dedeck, Strigonii 1924 nr 443 s. 306. Por. J. Hradzsky, *dz. cyt.*, s. 337.

²⁹ Oryginał w Štátny Archív Levoča, Arch. Cap. Scep. priv., sygn. Scr. X, f. 1, nro 19. Druk w: *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis*, ed. G. Fejér (dalej cyt. Fejér), t. 9, cz. 1, Budae 1833 nr 19 s. 77.

³⁰ J. Hradzsky, *Szepesvármegye helységnevei*, Lőcsén 1887, s. 36; A. Fekete-Nagy, *A Szepesség területi és társadalmi kialakulása*, Budapest 1934 s. 140–141; *Magyar neve? Határokön túli helységnev-szótár*, Budapest 1990 s. 37, 91.

venerabilis viri magistri Johannis prepositi dicte ecclesie Scepusiensis vicarius in spiritualibus generalis. Przytoczona intytulacja poświadcza, oprócz uzyskania przez Frowina godności kanonika spiskiego, również pełnienie w Kapitulie funkcji wikariusza generalnego „in spiritualibus” prepozyta Jana³¹. Ta ważna funkcja³² dowodzi nam dużego znaczenia Frowina w Kapitulie Spiskiej.

Dwa przytoczone wyżej źródła potwierdzają objęcie kanonii spiskiej przez Frowina. Dodać jeszcze trzeba, że wszedł on w posiadanie spiskiego beneficjum ok. 1337–1338 r., bowiem jeszcze 6 lipca 1337 r. w wystawionym przez siebie dokumencie tytułował się jedynie kanonikiem krakowskim i plebanem sądeckim³³, a we wspomnianym dyplomie arcybiskupa Csanáda z 25 marca 1338 r. świadczy już jako kanonik spiski.

7 Gabriel Speil. Przed 12 czerwca 1419 r. wszedł w posiadanie prebendy kanonickiej w Vác na Węgrzech³⁴. W datowanej tego dnia bulli papieskiej wspomniany jest również jako archidiakon w Csongrád w diecezji Vác oraz pleban w Trenczynie w diecezji nitrzańskiej³⁵.

8 Grzegorz z Sanoka. Filip Kallimach w biografii Grzegorza z Sanoka podał, że gdy ten przebywał ok. 1446 r. na dworze biskupa Waradynu Jánoša Vitéza otrzymał od niego kanonię w tamtejszej kapitule³⁶.

³¹ O prepozycie spiskim Janie II zob. m. in. M. Pirhalla, *A szepesi prépostság vázlatos története kezdetétől a püspökség fellállításáig*, *A „Szepesmegyei Történelmi Társulat” millenniumi kiadványai*, t. 4, Lőcse 1899 s. 44–45; M. Gotkiewicz, *Polacy w Kapitulie Spiskiej*, NP t. 36:1971 s. 137–138.

³² E. Fournier, *Les origines des vicaires généraux*, Paris 1922; J. Szymański, *Biskupstwa polskie w wiekach średnich. Organizacja i funkcje*, w: *Kościół w Polsce*, t. 1: *Sredniowiecze*, bdm, s. 219; B. Przybyszewski, *Kapituła krakowska za kanonikatu Jana Długosza (1436–1480)*, w: *Długossiana. Studia historyczne w pięćsetlecie śmierci Jana Długosza*, Warszawa 1980 s. 54 n.

³³ *Zbiór dokumentów małopolskich*, cz. 4, wyd. S. Kuraś, I. Sułkowska-Kuraś, Wrocław 1969 nr 919.

³⁴ BP, t. 4 nr 471.

³⁵ Tamże; K. Dola, *Wrocławska kapituła katedralna w XV w.*, Lublin 1983 s. 399 datuje objęcie przez Speila archidiakonatu na Węgrzech na czas przed 1422 r.

³⁶ *Philippi Callimachi Vita et mores Gregorii Sanocei*, ed. J. Lichońska, Varsaviae 1963 s. 34. Zob. *Historia Nauki Polskiej*, t. 6: *Dokumentacja bibliograficzna*, oprac. L. Hajdukiewicz, Wrocław 1974 s. 206; I. Zarębski, *Grzegorz z Sanoka*, PSB t. 9 s. 88; V. Bunyitay, *A váradi püspökség káptalanai s monostorai a püspökség alapításától 1566. évig*, Nagyvárad 1883 (*A váradi püspökség története*, t. 2) s. 137. Historyk węgierski F. Toldy w pracy

9 Jan de Gardowcze. Przed 30 marca 1422 r. posiadał plebanię w miejscowości Modra w diecezji ostrzyhomskiej³⁷.

10 Jan Kropidło. Był jedynym spośród Polaków, który w XIV w. dostąpił godności prepozyta w Kapitulie Spiskiej. W posiadanie prepozytury wszedł w 1379 r. i posiadał ją do 1382 r. Literatura zgodnie poświadcza, że Jan Kropidło nie przebywał osobiście na Spiszu, powierzając zarząd prepozyturą kantorowi Pawłowi, pełniącemu funkcję wikariusza *in spiritualibus*³⁸. Książę śląski udał się w tym czasie na studia do Bolonii³⁹. Z 13 listopada 1379 r. pochodzi jedyny zachowany dokument Kropidły jako prepozyta Św. Marcina na Spiszu⁴⁰. Jest to potwierdzenie dyplomu poprzedniego prepozyta, Benedykta, z roku 1363, w sprawie gości we wsi Lyska. Dochował się również dokument wikariusza Pawła z tego samego roku⁴¹. W 1382 r. Jan Kropidło zrzekł się prepozytury spiskiej i otrzymał prowizję na biskupstwo poznańskie⁴².

11 Jan Lyse. W 1428 r. w drodze zamiany beneficjów z Piotrem synem Jakuba z Wilczyna (zob. niżej) otrzymał prowizję na altarię pod wezwaniem św. Marii Magdaleny w Eger⁴³.

12 Jan syn Andrzeja z Nysy. Na prośbę Kazimierza Wielkiego otrzymał ekspektatywę na kanonię spiską 28 kwietnia 1334 r.⁴⁴ Nie wiadomo, czy wszedł w posiadanie tego urzędu kościelnego.

13 Jan syn Bertolda z Wilkowa. 11 września 1345 r. za wsta-

poświęconej krytyce wiarygodności historycznej Kallimacha nie poruszył w ogóle tego problemu. F. Toldy, *Szánoki Gergely Magyarországon és Kallimachus történetirői hitelessége*, „Uj Magyar Muzeum” t. 10:1860 nr 2 s. 183–193.

³⁷ BP t. 4 nr 1003; *Series parochiarum et parochorum archi-dioecesis Strigoniensis ab antiquissimis temporibus usque annum MDCCCXCIV*, Strigonii 1894 s. 164.

³⁸ J. Hradszky, *dz. cyt.*, s. 345; A. Pór, *János opuliai herceg, szepesi prépost*, „Századok” t. 35:1901 s. 438; A. Liedtke, *Jan zwany „Kropidło”*, PSB t. 10 s. 436; H. Ruciński, *Prowincja saska na Spiszu do 1412 roku (Na tle przemian społecznych i ustrojowych w komitacie spiskim i na obszarach przyległych)*, Białystok 1983 s. 171.

³⁹ J. Długosz, *Vitae episcoporum Poloniae*, w: *Joannis Długossii senioris canonici Cracoviensis Opera omnia*, ed. A. Przezdziecki, t. 1, Cracoviae 1887 s. 502.

⁴⁰ Státny Archív Levoča, Prepozytura spiska, dok. nr 116. Fotografie tego dokumentu posiada Węgierskie Archiwum Krajowe w Budapeszcie, DF 264230.

⁴¹ Węgierskie Archiwum Krajowe, DL 13486.

⁴² A. Liedtke, *dz. cyt.*, s. 436.

⁴³ BP t. 4 nr 2132, 2133.

⁴⁴ MPV t. 3 nr 295.

wiennictwem swojego krewnego Mikołaja, komesa kaplicy królewskiej i zarazem kanclerza sekretnej kancelarii króla, otrzymał kanonię siedmiogrodzką⁴⁵. Z bulli papieskiej dowiadujemy się również, że Jan posiada już kanonie w Vác i Pozsony⁴⁶.

14 Jan syn Jana z Żagania. 2 grudnia 1346 r. na prośbę biskupa Pécs Mikołaja otrzymał kanonię w Győr⁴⁷. Również dzięki wstawiennictwu Mikołaja otrzymał Jan 5 VII 1347 r. prebendę w Pécs, po prepozycie Janie z Gary, wybranym na biskupa Veszprém⁴⁸.

15 Jan syn Mikołaja Wierzyńka. Otrzymał 2 czerwca 1350 r. prowizję na kanonię w Kapitułe Spiskiej⁴⁹. Suplikę w tej sprawie złożył w kurii papieskiej jego brat Mikołaj. Obaj bracia byli synami znanego rajcy krakowskiego Mikołaja Wierzyńka, który m. in. pośredniczył w przesyłaniu do Kurii zebranego przez papieskich kolektorów świętopietrza⁵⁰. W momencie otrzymania prowizji Jan był plebanem w Sączu⁵¹. W dniu 10 czerwca 1350 r. otrzymał od papieża odpust zupełny na godzinę śmierci – *absolutio plenaria in articulo mortis*⁵².

16 Marcin z Sandomierza. Przed 1405 r. czerpał dochody z archidiaconatu w Grad w diecezji nitrzańskiej. Nadmienia o tym bulla papieża Jana XXIII z 1411 r., nadając to beneficjum Ottonowi synowi Marcina z Zawady⁵³.

17 Mieszko książę bytomski. Najmłodszy syn księcia Kazimierza bytomskiego już w młodości został przeznaczony do stanu duchownego. Po osiągnięciu dojrzałości, śladami swojej siostry Marii, która

⁴⁵ *Monumenta Vaticana res gestas Bohemicas illustrantia* (dalej cyt. Mon. Vat. Boh.), t. 1, ed. L. Klicman, Pragae 1903 nr 515; BP, t. 2, Romae 1985 nr 186; *Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia*, ed. A. Theiner (dalej cyt. Theiner), t. 1, Romae 1859 nr 1060; *Regesta supplicationum. A pápai kérvénykönyvek magyar vonatkozású okmányai. Avignoni korszak*, t. 1, ed. A. Bossányi, Budapest 1916 nr 184. Por. S. Sroka, *Z dziejów stosunków*, s. 119.

⁴⁶ BP t. 2 nr 186.

⁴⁷ Mon. Vat. Boh., t. 1 nr 822–823.

⁴⁸ Theiner, t. 1 nr 1129; *Rationes collectorum*, s. 439. Por. S. Sroka, *Z dziejów stosunków*, s. 122.

⁴⁹ BP t. 2 nr 485.

⁵⁰ G. Lichończak, *Najstarsze dzieje rodziny Wierzyńków w Krakowie*, „Kryzstofory” t. 8:1981 s. 38–55; G. Szymanowski, *Współpraca mieszczan krakowskich z Kamerą Apostolską za panowania Kazimierza Wielkiego*, s. 31 n. (maszynopis pracy magisterskiej. Autorowi dziękuję za jego udostępnienie).

⁵¹ BP t. 2 nr 485.

⁵² BP t. 2 nr 493. O tym rodzaju odpustu papieskiego zob. S. Szczer, *Supliki Kazimierza Wielkiego*, „Roczniki Historyczne” t. 59:1993 s. 67–68.

⁵³ BP t. 3 nr 1289; *Zsigmondkori Oklevéltár*, t. 3 (1411–1412), ed. E. Mályusz, I. Borsa, Budapest 1993 nr 229.

była królową Węgier, i brata Bolesława arcybiskupa ostrzyhomskiego, udał się na Węgry, aby tam szukać lepszej dla siebie przyszłości. Dzięki zabiegom brata–arcybiskupa w 1328 r. Mieszko objął biskupstwo w Nitrze, gdzie rządził do 1334 r. Potem przez dziesięć lat (do swej śmierci w 1344 r.) był biskupem w Veszprém. Działalność i karierę Mieszka na Węgrzech omówiłem w odrębnej rozprawie⁵⁴.

18 Mikołaj Baran z Cieszyna. W 1433 r. został instalowany do godności plebana kaplicy Trzech Króli w kościele parafialnym w Starej Budzie⁵⁵. W 1441 r. złożył suplikę o nową prowizję na to beneficjum⁵⁶. Zmarł przed 2 czerwca 1453 r.⁵⁷

19 Mikołaj Loben. Wywodził się prawdopodobnie z Lubina. Jako kanonik w Vác na Węgrzech brał udział w soborze bazylejskim, który mianował go w 1432 r. kolektorem w Polsce tzw. półdziesiątyną (semidecima), tj. 20 części od dochodów⁵⁸. 1 lipca 1433 r. zobowiązał się zapłacić kamerze apostolskiej annaty z posiadanej kanonii i prebendy w diecezji Vác (dochód roczny 8 grzywien srebra)⁵⁹. Dnia 9 sierpnia 1435 r. Henryk z Radomia, władca biskupstwa krakowskiego, przekazał Lobenowi z tytułu zbieranego podatku kwotę 75 grzywien⁶⁰.

20 Mikołaj Strelny. Z pochodzenia Ślązak, był kanonikiem spiskim w latach 1392–1413⁶¹. W roku 1407 poświęcony jako lektor i wikariusz⁶², a w 1413 r. jako kustosz⁶³. Według *Necrologium ecclesiae Scepusiensis* zmarł 6 lutego 1413 r.⁶⁴

⁵⁴ S. Sroka, *Z dziejów stosunków*, s. 84–101.

⁵⁵ Lukcsics, t. 2 nr 115; *Budapest történetének okleveles emlékei*, ed. B. L. Kumorovitz, t. 3 (1382–1439), Budapest 1987 nr 1036.

⁵⁶ *Monumenta Romana Episcopatus Vesprimiensis* (dalej cyt. MEV), t. 3 (1416–1492), Budapestini 1902 nr 194 s. 116.

⁵⁷ Lukcsics, t. 2 nr 1308.

⁵⁸ *Acta Nicolai Gramis. Urkunden und Aktenstücke betreffend die Beziehungen Schlesiens zum Baseler Konzile*, hrsg. W. Altmann, w: *Codex diplomaticus Silesiae*, t. 15, Breslau 1890 nr 15, 22, 70, 93, 94; K. Dola, *dz. cyt.*, s. 368. Por. też H. Gerlic, *Kapituła glogowska w dobie piastowskiej i jagiellońskiej (1120–1526)*, Gliwice 1993 s. 273–274.

⁵⁹ *Annatae e regno Hungariae provenientes in Archivo Secreto Vaticano 1421–1536*, ed. J. Körmeny, Budapest 1990 nr 96 s. 65; Lukcsics, t. 2 nr 131.

⁶⁰ *Cracovia artificum. Supplementa. Teksty źródłowe do dziejów kultury i sztuki z archiwaliów kurialnych i kapitulnych w Krakowie 1433–1440*, wybór i opr. B. Przybyszewski, Wrocław 1988 nr 115 s. 64.

⁶¹ M. Gotkiewicz, *dz. cyt.*, s. 138.

⁶² J. Hradzsky, *dz. cyt.*, s. 350.

⁶³ *Analecta Scepusii sacri et profani*, t. 2, ed. C. Wagner, Viennae 1774, s. 80.

⁶⁴ E. Varjú, *A gyulafejérvári Batthány-könyvtár*, „Magyar Könyvszemle” t. 8:1900 s. 48.

21 Mikołaj syn Alberta. Przed 13 kwietnia 1398 r. uzyskał kanonię w kapitule plockiej. Informuje o tym bulla papieża Bonifacego IX z tego dnia, polecająca prepozytowi siedmiogrodzkiemu wprowadzić Mikołaja syna Alberta, kanonika plockiego, w posiadanie kościoła pod wezwaniem NMP w Szeben w diecezji ostrzyhomskiej, którego prepozytura wakowała od momentu wstąpienia w związek małżeński poprzedniego beneficjanta⁶⁵. Na ten urząd kościelny Mikołaj prezentował Zygmunt Luksemburski, posiadający prawo patronatu. Dnia 7 kwietnia 1400 r. Bonifacy IX mianował Mikołaja biskupem Siedmiogrodu⁶⁶. Infułę biskupią nosił krótko, bo przed 1 lipca 1401 r. zmarł⁶⁷.

22 Mikołaj syn Andrzeja z Jedlnej. Jako kleryk diecezji gnieźnieńskiej, w rozpatrzonej 19 kwietnia 1418 r. suplice prosił o prowizję na altarię Św. Krzyża w Eger⁶⁸. Beneficjum to było otaksowane na 7 grzywien srebra rocznego dochodu. Brak źródeł nie pozwala stwierdzić, czy objął tę altarię.

23 Mikołaj syn Henryka z Wrocławia. Korzystając z protekcji królowej Elżbiety Łokietkówny, Mikołaj uzyskał na Węgrzech wiele urzędów kościelnych⁶⁹. Oprócz określenia *Nicolaus Henrici de Vratislavia*, występuje w źródłach najczęściej jako *Nicolaus de Polonia* lub *Nicolaus Polonus*. Przed 1343 r. był już w posiadaniu kanonii w Győr i Veszprém, zaś 9 maja tego roku na prośbę królowej otrzymał kanonię ostrzyhomską. W 1345 r. uzyskał ponadto kanonie w Siedmiogrodzie i Pécs. W tym samym roku kanonicy kapituły w Kalocsy (drugie obok Esztergom arcybiskupstwo na Węgrzech w średniowieczu) wybrali go arcybiskupem. Tęgo urzędu jednak nie objął wskutek sprzeciwu papieża, który 2 marca 1345 r. arcybiskupem w Kalo-

⁶⁵ *Bullae Bonifacii IX*, t. 2 nr 84; J. Temesváry, *Erdély középkeresztény levéltári kutatási alapján*, Cluj-Kolozsvár 1922 s. 270–271; A. Radziwiński, *Pralaci i kanonicy kapituły katedralnej plockiej w XIV i I poł. XV w. Studium prozopograficzne*, t. 2 Toruń 1993 s. 110 nazywa błędnie ojca Mikołaja Wojciechem (Adalbertus). Nie znana mu też jest dalsza kariera kościelna Mikołaja na Węgrzech.

⁶⁶ *Bullae Bonifacii IX*, t. II, nr 244; J. Temesváry, *dz. cyt.*, s. 270–271.

⁶⁷ *Bullae Bonifacii IX*, t. 2 nr 413: „prefatus Electus... extra Romanam Curiam spiritum reddiderit Altissimo”; J. Temesváry, *dz. cyt.*, s. 271 określa czas śmierci Mikołaja na okres przed 28 VIII 1401 r. Więcej informacji o Mikołaju zamieszczam w artykule: *Infuły biskupie Polaków na Węgrzech w XV wieku* (w druku).

⁶⁸ BP t. 4 nr 257.

⁶⁹ Pełną dokumentację podanych tutaj informacji o Mikołaju zamieściłem w pracy: *Z dziejów stosunków*, s. 113–126.

csy mianował Stefana Harkácsi'ego, dotychczasowego biskupa Veszprém. Papieskiej decyzji nie udało się zmienić, mimo specjalnej misji do Awinionu królewskiego dyplomaty, Włocha – Jana (Bonjohannes) de Campello. Jakby na osłode 13 lutego 1346 r. Mikołaj został mianowany biskupem Pécs. Czternastoletnie (do śmierci w 1360 r.) kierowanie węgierskim biskupstwem przez śląskiego duchownego było dla diecezji bardzo korzystne, a z wydarzeń o większym znaczeniu warto tutaj wspomnieć sprowadzenie przez Mikołaja w 1351 r. do katedry w Pécs relikwii św. Liwina, z opactwa benedyktyńskiego Św. Bavona w Gandawie.

24 Mikołaj syn Jana z Żagania. Na prośbę Mikołaja biskupa Pécs, Mikołaj z Żagania otrzymał 2 grudnia 1346 r. kanonię w Siedmiogrodzie, wakującą od momentu elekcji tegoż Mikołaja na biskupa Pécs. Trudno stwierdzić, czy wszedł w jej posiadanie⁷⁰.

25 Mikołaj syn Mikołaja z Libenowa. Po suplice⁷¹ Kazimierza Wielkiego w kurii papieskiej, Mikołaj otrzymał 17 sierpnia 1360 r. prowizję na kanonię w kościele Św. Marcina na Spiszu⁷². Mikołaj z Libenowa był prezbiterem diecezji wrocławskiej, występuje też z tytułem królewskiego kapelana⁷³. Z braku wiadomości źródłowych nie wiadomo, czy objął to beneficjum.

26 Mikołaj syn Mikołaja z Pacanowa. Prowizję na kanonię spiską wakującą po śmierci papieskiego kolektora Arnalda de Lacaucina, Mikołaj otrzymał 12 czerwca 1371 r., jako kleryk diecezji krakowskiej⁷⁴. Prosiła o nią dla Mikołaja cesarzowa Elżbieta, wnuczka Kazimierza Wielkiego. Już 12 stycznia 1372 r. papież polecił przekazać Mikołajowi beneficjum na Spiszu⁷⁵. Wedle dużego prawdopodobieństwa, objął ten urząd kościelny.

27 Mikołaj z Brzegu. W latach 1432–1437 był kanonikiem w Kapitulie Spiskiej. Pełnił też funkcję rektora szkół na obszarze prepozytury spiskiej⁷⁶.

28 Mikołaj ze Strzelc. W wyniku swojej działalności notarialnej

⁷⁰ Mon. Boh. Vat., t. 1 nr 822, 824. Por. S. Sroka, *Z dziejów stosunków*, s. 122.

⁷¹ Była ona jedną z wielu suplik złożonych w Awinionie przez duże, reprezentacyjne poselstwo Kazimierza Wielkiego, na którego czele stał kasztelan krakowski Jan Jura. Zob. S. Szczur, *dz. cyt.*, s. 73–74.

⁷² BP t. 2 nr 1031.

⁷³ Tamże.

⁷⁴ J. Hradzky, *dz. cyt.*, s. 345.

⁷⁵ BP t. 2 nr 1865.

⁷⁶ J. Hradzky, *dz. cyt.*, s. 362; M. Gotkiewicz, *dz. cyt.*, s. 138.

otrzymał na Węgrzech kilka intratnych beneficjów kościelnych. W 1343 r. był już kanonikiem w Veszprém, a dwa lata później Mikołaj *comes capellae et secretarius cancellarius regis Ungariae* prosił w kurii dla swego imiennika ze Strzelc o kanonię w Eger. Ten ostatni zapewne wszedł w jej posiadanie, bo w 1348 r., przy okazji otrzymania prowizji na kanonię poznańską, występuje jako kanonik weszpryński i egerski. Od 1352 r. do swej śmierci w 1361 r. Mikołaj był archidiakonem w Szabolcs w diecezji Eger⁷⁷. Dnia 10 czerwca 1359 r. Mikołaj, jako kapelan króla węgierskiego Ludwika otrzymał w wyniku supliki królewskiej prowizję na kustodię w Várad⁷⁸.

29 Otto syn Macieja z Zawady. Przed 1411 r. wszedł w posiadanie kanonii w Nitrze. Bulla papieża Jana XXIII wydana w Bolonii 10 marca 1411 r. wspomina, że Otto otrzymał od biskupa Nitry Piotra Polaka (*Petrus Polonus* — zob. niżej) godność archidiakona w Grad, w momencie gdy ona zawakowała po śmierci Marcina z Sandomierza⁷⁹. Wskutek nieobjęcia urzędu przez Ottona, papież ponownie polecił wprowadzić beneficjanta na to stanowisko⁸⁰.

30 Paweł z Głowiny. Jako kleryk diecezji płockiej, 10 czerwca 1445 r. otrzymał od papieża Eugeniusza IV probostwo przy kościele Św. Jana Chrzciciela w Pécs⁸¹. Tęgo samego dnia nominat zobowiązał się zapłacić annaty z tego beneficjum⁸². W suplice z 27 listopada 1445 r., jako student prawa kanonicznego w Padwie, prosił papieża o 6-miesięczną prolongatę w uiszczeniu annat z otrzymanego beneficjum, a to z powodu trwającej wojny z Turkami, która uniemożliwiła mu dotąd przesłanie należnej kurii kwoty⁸³. Przed 12 października 1461 r. Paweł zrezygnował z tego beneficjum⁸⁴.

⁷⁷ B. Kovács, *Az egri egyházmegye története 1596-ig*, Eger 1987 s. 46.

⁷⁸ Dokumentację źródłową podanych tutaj informacji zawiera artykuł K. Skupieńskiego, *Bertold z Raciborza i Mikołaj ze Strzelc. Kariery śląskich notariuszy publicznych w pierwszej połowie XIV wieku*, w: *Kultura średniowieczna Śląska. Pierwiastki rodzime i obce*, pod red. K. Bobowskiego, Wrocław 1993 s. 10–13. Zob. też *Regesta supplicationum*, t. 2 s. 171; S. Sroka, *Z dziejów stosunków*, s. 119.

⁷⁹ BP t. 3 nr 1289; *Zsigmondkori Oklevéltár*, t. 3 nr 229.

⁸⁰ BP t. 3 nr 1289.

⁸¹ Lukcsics, t. 2 nr 855; BP t. 5 nr 1248 (maszynopis w Pracowni Słownika Historyczno-Geograficznego Małopolski Średniowiecznej w Krakowie). Por. PSB, t. 8 s. 132–133 (tutaj błędna informacja o tym, że probostwo Św. Jana w Pécs wakowało po śmierci Mikołaja Lasockiego); B. Przybyszewski, *dz. cyt.*, s. 29–30.

⁸² *Annatae e regno Hungariae*, nr 125 s. 73.

⁸³ Lukcsics, t. 2 nr 876; BP t. 5 nr 1267.

⁸⁴ *Annatae e regno Hungariae*, nr 131 s. 75.

31 Petrus de Polonia. Do 1360 r. posiadał kustodię w Pozsony, o czym informuje bulla z 5 maja 1361 r., nadająca to beneficjum po śmierci Piotra, niejakiemu Jakubowi synowi Michała⁸⁵.

32 Petrus de Polonia. Przed 1401 r. jako profesor w klasztorze augustianów w Brassó, mając tam status „clericus secularis”, posiadał prepozyturę w Szeben w Siedmiogrodzie, podległą bezpośrednio kurii papieskiej⁸⁶. Papież Bonifacy IX w bulli z 15 kwietnia 1401 r. informował o wyborze na prepozyta Władysława, syna Michała de Kerok, który został następcą naszego Piotra⁸⁷.

33 Petrus Polonus. Znany też pod imieniem Petrisco był plebanem w jednym z kościołów siedmiogrodzkich, mianowicie w Beszterce⁸⁸. W 1399 r. objął biskupstwo w Nitrze, gdzie rządził do 1405 r.⁸⁹

34 Piotr Nowak. W dniu 23 sierpnia 1436 r. papież Eugeniusz IV pozwolił Piotrowi Nowakowi, kustoszowi wrocławskiemu, doktorowi dekretów i kanonikowi siedmiogrodzkiemu, aby mógł posiadać równocześnie owe dwa beneficja⁹⁰. W jednym z rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej zachowało się kilka kazań wygłoszonych przez Piotra w stolicy Siedmiogrodu, Gyulafehérvár (dziś Alba Julia w Rumunii). Poświadczają one objęcie prebendy siedmiogrodzkiej już w 1429 r.⁹¹ Dnia 5 września 1447 r. Piotr został wybrany biskupem wrocławskim⁹².

35 Piotr syn Henryka z Oleśnicy. 10 marca 1358 r. otrzymał prowizję na kanonię w Zagrzebiu, wakującą po wyświęceniu Władysława na biskupa Veszprém⁹³. Nie wiemy, czy objął to beneficjum.

36 Piotr syn Jakuba z Wilczyna. Dnia 1 maja 1418 r. złożył suplikę, w której jako kleryk diecezji wrocławskiej i pleban „in Kczina” prosił o kanonię w Eger, wakującą po śmierci Władysława Tczere-

⁸⁵ *Regesta supplicationum*, t. 2 nr 296, 362. Być może tożsamy z Petrussem Polonusem, występującym w 1339 r. jako kustosz kapituły poznańskiej. J. Dąbrowski, *Elżbieta Łokietkówna 1305–1380*, Kraków 1914 s. 329.

⁸⁶ *Bullae Bonifacii IX*, t. 2 nr 388.

⁸⁷ Tamże.

⁸⁸ Tamże, nr 439.

⁸⁹ Działalność Piotra Polaka jako biskupa Nitry omówiłem w pracy: *Infuły biskupie Polaków na Węgrzech w XV wieku* (w druku).

⁹⁰ Lukcsics, t. 2 nr 436.

⁹¹ Biblioteka Jagiellońska, rkps nr 2332, k. 351, 380, 438 v.; W. Wisłocki, *Katalog rękopisów Biblioteki Uniwersytetu Jagiellońskiego*, cz. 2, Kraków 1877–1881 s. 555.

⁹² W. Urban, *Studia nad dziejami wrocławskiej diecezji w pierwszej połowie XV wieku*, Wrocław 1959 s. 201 n. (tutaj obszerna biografia Piotra Nowaka. Autor nie zna jednak jego węgierskiego beneficjum); PSB t. 26 s. 380.

⁹³ BP t. 2 nr 862; *Mon. Vat. Boh.*, t. 2 nr 729.

besa⁹⁴. Nie wiadomo, czy ją objął. Potem uzyskał altarię pod wezwaniem Św. Marii Magdaleny w Eger, z którego to beneficjum (10 grzywien srebra rocznego dochodu) nie był widocznie zadowolony, skoro w maju 1428 r. zamienił je na kanonię kruszwicką⁹⁵.

37 Piotr syn Tylona z Dobrej. Wywodzący się ze Śląska Mikołaj, biskup Pécs (zob. wyżej) skierował w 1355 r. do Awinionu suplikę o kanonię w Pécs dla Piotra–syna Tylona z Dobrej, kleroika diecezji wrocławskiej. 11 września 1355 r. duchowny otrzymał prowizję na to beneficjum⁹⁶. Nie wiadomo, czy wszedł w jego posiadanie.

38 Piotr syn Wita z Łęczycy. Karierę kościelną rozpoczął u boku Ścibora ze Ściborza, biskupa Eger, który wysłał go na sobór do Konstancji⁹⁷. W rozpatrzonej w kurii 19 maja 1418 r. suplice Piotr zwracał się z prośbą o prowizję na archidiaconat w Borsod w diecezji egerskiej⁹⁸. Beneficjum tego prawdopodobnie nie otrzymał, bowiem objął je niebawem wzmiankowany brat poprzedniego beneficjanta–Żegota⁹⁹. W chwili rozpatrywania supliki Piotr posiadał już jedno beneficjum na Węgrzech, mianowicie altarię Św. Marii Magdaleny w Eger¹⁰⁰. Przed 28 października 1420 r. został kanonikiem w kapitule egerskiej¹⁰¹. Piotr posiadał również altarię Św. Ducha na zamku w Eger¹⁰². Wydaje się zatem słuszna konkluzja, że beneficja skumulowane w Eger, uzyskał Piotr dzięki protekcji Ścibora ze Ściborza.

39 Stock Jan. Z pochodzenia Ślązak z Głogowa. Był bratem Mikołaja, dziekana kapituły wrocławskiej (zob. następny biogram). Wykształcenie zdobył na uniwersytetach w Krakowie i Wiedniu¹⁰³. W 1422 r. doktoryzował się z medycyny na uniwersytecie w Padwie¹⁰⁴. Pierwsze beneficjum na Węgrzech uzyskał przed 1433 r.,

⁹⁴ BP t. 4 nr 269.

⁹⁵ BP t. 4 nr 2132, 2133.

⁹⁶ BP t. 2 nr 753; Mon. Boh. Vat., t. 2 nr 376.

⁹⁷ BP t. 4 nr 285.

⁹⁸ Tamże.

⁹⁹ Tamże, nr 333–335.

¹⁰⁰ Tamże, nr 285.

¹⁰¹ Tamże, nr 732; Lukcsics, t. 1 nr 315. U A. Radziwińskiego, *Praciaci i kanonicy*, t. 1, Toruń 1991 s. 125 błędnie datowanana 8 X 1420 r.

¹⁰² BP t. 4 nr 732, 972, 1003, 1006, 1019.

¹⁰³ K. Dola, *dz. cyt.*, s. 402; Z. Kowalska, *Polnische Studenten in Wien in der Zeit des Königs Wladyslaw Jagiello (1386–1434)*, w: *Quellenstudien zur polnischen Geschichte aus österreichischen Sammlungen*, hrsg. von W. Leitsch, J. Pirożyński, Wien 1988 s. 17.

¹⁰⁴ E. N. Tahin, *A medicina doctorai a Zsigmondkon egyházi társadalomban*, „Magyar Egházttörténeti Érkönyv” t. 1:1994 s. 74.

zostając prepozytem w kolegiacie Św. Piotra w Starej Budzie¹⁰⁵. 28 października 1433 r., przebywający w Bazylei Zygmunt Luksemburczyk mianował Jana Stocka, doktora medycyny i zarazem swojego lekarza, prepozytem w Kapitułe Spiskiej, po zamordowanym przez husytów prepozycie Jerzym¹⁰⁶. W skierowanej do kurii suplice 21 marca 1435 r. zwrócił się Stock z prośbą, by obok kanonii wrocławskiej mógł objąć ponownie prepozyturę Św. Piotra w Starej Budzie¹⁰⁷. Beneficjum tego jednak nie otrzymał. W suplice z 28 stycznia 1437 r. jako prepozyt Kapituły Spiskiej prosił o przywilej ołtarza przenośnego oraz możliwość uczestniczenia w obrzędach religijnych w miejscach objętych interdyktem¹⁰⁸. Stock był lekarzem nadwornym kolejnych królów węgierskich – Zygmunta Luksemburskiego, a od 1439 r. Albrechta Habsburga¹⁰⁹. W jego spuściźnie piarskiej brakuje jednak dzieł medycznych¹¹⁰. Z niezwykle ciekawą supliką zwrócił się Jan Stock do papieża 13 lutego 1437 r. Prosił mianowicie *pro promotione ad ordines sacros, non obstante irregularitate, si quam occasione practici laboris in arte medicinae quomodo libet contraxerit*¹¹¹.

W 1440 r. Władysław Warneńczyk mianował bezprawnie prepozytem na Spiszu Jana de Domini, biskupa Segni. Przeciwno tej decyzji wystąpiła królowa Elżbieta Habsburska, która w tym samym roku Kapitułę Spiską poddała pod obediencję Jana Stocka¹¹².

Jako prepozyt Kapituły Spiskiej, którym był ponad 30 lat, rozpoczął przebudowę obecnego kościoła katedralnego, a w roku 1460 zwołał synod do Lewoczy. Podjęte tam postanowienia zostały na-

¹⁰⁵ *Analecta Scepusii*, t. 1, ed. C. Wagner, Cassoviae 1773 nr 25 s. 330.

¹⁰⁶ Tamże; *Series praepositorum Collegiatae ecclesiae s. Martinide Scepusio*, w: *Analecta Scepusii*, t. 3, Posonii et Cassoviae 1778 s. 56–69; J. Hradzsky, *dz. cyt.*, s. 363; M. Pirhalla, *dz. cyt.*, s. 85 n.; M. Gotkiewicz, *dz. cyt.*, s. 141; K. Dola, *dz. cyt.*, s. 402; J. Sopko, *K polsko-slovenským kultúrnym stykom do polovice 15. storočia*, „Historické štúdie” t. 15:1970 s. 151.

¹⁰⁷ Lukcsics, t. 2 nr 363; *Budapest tört. okl. emlékei*, t. 3 nr 1097.

¹⁰⁸ Lukcsics, t. 2 nr 449.

¹⁰⁹ M. Wertner, *Középkori magyar orvosok és gyógyszerészek*, „Századok” t. 27:1893 s. 607; V. Príkazský st., V. Príkazský ml., M. Príkazská, *K dejinam zdravotníctva Spiša*, w: *Spiš*, t. 2, Spišska Nova Ves 1968 s. 325; F. Martinczak, *Medicina na Spiši v rokoch 1412–1770*, w: *Spiš*, t. 3–4, Spišska Nova Ves 1973 s. 156–157; E. Mályusz, *Az első Habsburg a magyar trónon. Albert király 1438–1439*, „Aetas” 1994 nr 1 s. 129.

¹¹⁰ *Slovenský Biografický Slovník (od roku 833 do roku 1990)*, t. 5, Martin 1992 s. 350.

¹¹¹ Lukcsics, t. 2 nr 451.

¹¹² *Analecta Scepusii*, t. 1 s. 333 nr 28.

stępnie ogłoszone przez Stocka w *Constitutiones synodales*¹¹³. Warto również wspomnieć, że w jednym z rękopisów Biblioteki Jagiellońskiej zachował się list Stocka, jako doktora medycyny i prepozyta spiskiego, do bliżej nieznanego plebana w Kawesdorff, datowany w Lewoczy w 1444 r.¹¹⁴ Podczas pobytu na Spiszu jego kanclerzem był niejaki Andrzej z Krakowa, autor dzieł medycznych¹¹⁵. Oprócz wspomnianych *Constitutiones*, Stock pozostawił po sobie kilka pobożnych dzieł (*Breviarum vitae sue liber de operibus*, *Sermones sacri*)¹¹⁶. Umarł w 1466 r. i został pochowany w Starej Budzie¹¹⁷.

40 Stock Mikołaj. Pochodził z Głogowa. Wraz z bratem Janem studiowali najpierw w Krakowie, a potem w Wiedniu¹¹⁸. Z supliki datowanej 17 listopada 1431 r. dowiadujemy się, że posiadał już archidiaconat w diecezji Eger¹¹⁹. Był już wówczas doktorem dekretów¹²⁰, magistrem in artibus oraz należał wraz z bratem Janem do dworu cesarskiego jako *consiliarius Sigismundi regis*¹²¹. W latach 1432–1435 jako przedstawiciel Zygmunta przebywał na soborze w Bazylei¹²². 12 marca 1432 r. wraz z Janem Svihorskim z Rozenbergu i Benedyktem-prepozytem kościoła NMP w Székesfehérvár jako *ambaxia-*

¹¹³ *Constitutiones synodales immediatae hic infra sequentes editae sunt per Rev. Dominum Johannem Stock*, ed. C. Péterffy, w: *Sacra concilia ecclesiae romano-catholicae in regno Hungariae celebrata*, t. 1, Posonii 1741 s. 202–211. Por. J. Kuzmík, *Slovník starovekých a stredovekých autorov, prameňov a knižných skriptorov so slovenskými vzťahmi*, Martin 1983 s. 367–368.

¹¹⁴ Biblioteka Jagiellońska, rkps 1848, k. 116 v; W. Wistocki, *dz. cyt.*, cz. 1 s. 439.

¹¹⁵ A. Bednarski, *Materiały do dziejów medycyny polskiej w XIV–XV stuleciu*, Kraków 1939 s. 25.

¹¹⁶ *Slovenský Biografický Slovník*, s. 350; J. Kuzmík, *dz. cyt.*, s. 367–368. Był też m. in. właścicielem dwóch ksiąg zachowanych w bibliotece kapitulnej. Każda z nich posiadała adnotację: „liber proprius Johannis Stock prepositi Scepusiensis”. Por. też J. Sopko, *Stredoveké latinské kódexy slovenskej proveniencie v Maďarsku a v Rumunsku*, Martin 1982 s. 206.

¹¹⁷ *Analecta Scepusii*, t. 3 s. 69; K. Dola, *dz. cyt.*, s. 402; J. Sopko, *Stredoveké latinské*, s. 108.

¹¹⁸ K. Dola, *dz. cyt.*, s. 402; Z. Kowalska, *dz. cyt.*, s. 17.

¹¹⁹ Lukcsics, t. 2 nr 66. Z późniejszej supliki wiadomo, że był to archidiaconat w Szabolcs (Lukcsics, t. 2 nr 362). Por. też: *Olasz egyetemeken járt magyarországi tanulók anyakönyve és iratai 1221–1864*, ed. E. Veress, Budapest 1941 s. 402.

¹²⁰ Zob. G. Schmidt, *Eine Reise von Halberstadt nach Presburg und zurück. 1429 Dec. bis 1430 Febr.*, „Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung” t. 7:1886 s. 650.

¹²¹ Zob. przyp. 116.

¹²² W. Marschall, *Der Breslauer Domdekan Nikolaus Stock auf der Diö-*

tores cesarza pojawili się przed obliczem papieża i kolegium kardynałskiego¹²³. Podczas pobytu w Bazylei Mikołaj na prośbę Zygmunta Luksemburskiego został obdarowany 7 kwietnia 1432 r. przez papieża Eugeniusza IV dziekanią katedralną we Wrocławiu¹²⁴. Przed 21 marca 1435 r. wszedł również w posiadanie prepozytury Św. Piotra w Starej Budzie¹²⁵. Było to już trzecie jego beneficjum (oprócz archidiaconatu w Szabolcs i dziekani wrocławskiej), uzyskane nadto bez odpowiedniej papieskiej dyspensy. Dlatego też 21 marca 1435 r. Mikołaj Stock skierował do kurii papieskiej suplikę o przebaczenie, bo przez 3 miesiące trzymał wspomniane 3 beneficja. Poinformował też papieża, że już zrezygnował z archidiaconatu. Prosił także o nową prowizję na posiadaną prepozyturę i dziekanię¹²⁶.

Pod koniec 1448 r. Mikołaj Stock był jeszcze prepozytem w Starej Budzie¹²⁷. Zmarł 16 kwietnia 1452 r. Zapiska obituarna znalazła się w tzw. *Necrologium ecclesiae Scepusiensis*, przechowywanym w jednym z rękopisów Biblioteki Bathányich w Gyulafehérvár (dziś Alba Julia w Rumunii)¹²⁸. Z tego przekazu wynika ponadto, że Stock oprócz posiadania wymienionych wyżej beneficjów był również plebanem w Koszycach. Potwierdza to akt notarialny spisany 4 maja 1452 r. w Lewoczy w obecności egzekutora testamentu, brata Jana Stocka¹²⁹.

41 Szymon z Legnicy. W dniu 18 marca 1346 r. otrzymał prowizję na kanonię pozońską¹³⁰. W suplice króla Ludwika Wielkiego z 20 kwietnia 1353 r. o kanonię dla Piotra w Pradze, wspomniany jest już jako posiadacz kanonii w Pozsony¹³¹. Był w tym czasie królewskim kapelanem. Beneficjum na Węgrzech posiadał jeszcze w

zesansynode von 1446, „Archiv für schlesische Kirchengeschichte” t. 35:1977 s. 55, 61; K. Dola, *dz. cyt.*, s. 403.

¹²³ W. Marschall, *dz. cyt.*, s. 61; MEV, t. 3 nr 107 s. 74 (tutaj błędnie pod 17 III 1432); Lukcsics, t. 2 nr 80.

¹²⁴ Lukcsics, t. 2 nr 80; K. Dola, *dz. cyt.*, s. 403 zna najwcześniejszą wzmiankę o posiadaniu przez Mikołaja Stocka dziekani katedralnej z 3 VIII 1433 r.

¹²⁵ Lukcsics, t. 2 nr 362.

¹²⁶ Tamże.

¹²⁷ *A budai káptalan regestái 1148–1649*, ed. N. Knauz, „Magyar Történelmi Tár” t. 12:1863 nr 34 s. 19.

¹²⁸ E. Varjú, *dz. cyt.*, s. 49: „16 Aprilis: Anno domini MCCCCLII obiit venerabilis et egregius pater et dominus Nicolaus Stock decretorum doctor, decanus... et plebanus Casschoviensis. Orate deum pro anima eius”. W wydaniu Wagnera (*Analecta Scepusii*, t. 2 s. 80) pod błędną datą roczną 1456.

¹²⁹ *Analecta Scepusii*, t. 3 s. 63.

¹³⁰ Mon. Vat. Boh., t. 1 nr 591.

¹³¹ *Regesta supplicationum*, t. 2 nr 7.

1360 r., z którego pochodzi suplika arcybiskupa Salzburga Ortulfa, o prałaturę dla Szymona w kościele wrocławskim¹³². Ostatnia o nim wiadomość źródłowa, wspominająca go jako zmarłego, pochodzi z 1377 r.¹³³

42 Ścibor ze Ściborza. Pochodzący z Kujaw Ścibor był synem podczesego inowrocławskiego Andrzeja, a bratankiem odgrywającego poważną rolę na Węgrzech wojewody siedmiogrodzkiego, swojego imiennika¹³⁴. Dzięki pomocy wuja, od 1404 r. gubernatora dóbr arcybiskupstwa ostrzyhomskiego i biskupstwa egerskiego, uzyskał Ścibor biskupstwo w Eger. Odbyło się to jednak w niecodziennych okolicznościach. Dotychczasowy pasterz tej diecezji, bp Tomasz z Ludanic, był jednym z przywódców stronnictwa, które opowiedziało się za Władysławem neapolitańskim, koronowanym w 1403 r. w Zadarze na króla Węgier¹³⁵. Po rozbiciu buntowników, do czego w dużej mierze przyczynił się wojewoda siedmiogrodzki Ścibor, Tomasz z Ludanic w 1403 r. emigrował z kraju i schronił się wraz z bratem Władysławem w Bośni, a potem w Polsce, gdzie otrzymali od króla Władysława Jagielly ziemię biecką¹³⁶. O opróżnione biskupstwo zaczął się starać nasz Ścibor, będący już wówczas kanonikiem płockim. 6 czerwca 1407 r. kapituła w Eger prosiła papieża Grzegorza XII o zatwierdzenie na urządzie wybranego przez nich biskupa, mianowicie Ścibora ze Ściborza¹³⁷. Jak można było łatwo prze-

¹³² Mon. Vat. Boh., t. 2 nr 1139. Por. G. Schindler, *Das Breslauer Domkapitel von 1341–1417. Untersuchungen über seine Verfassung und persönliche Zusammensetzung*, Breslau 1938 s. 275–276.

¹³³ Mon. Vat. Boh., t. 4 nr 1157.

¹³⁴ F. Sikora, *Kilka uwag o konflikcie zbrojnym węgiersko-polskim w roku 1410*, „Rocznik Naukowo-Dydaktyczny WSP w Krakowie”, z. 109, Prace historyczne, nr 12, Kraków 1987 s. 115–116; A. Gąsiorowski, *Zygmunt Luksemburski i Sędziwój z Szubina, czyli o węgierskich apanażach rodziny Ścibora ze Ściborza*, w: Cracovia-Polonia-Europa, s. 501 przyp. 46.

¹³⁵ D. Dvořáková, *Stiborovci v Uhorsku*, „Historický časopis” t. 41:1993 č. 1 s. 10; J. Bartl, *dz. cyt.*, s. 252.

¹³⁶ F. Sikora, *dz. cyt.*, s. 113 przyp. 19; D. Dvořáková, *dz. cyt.*, s. 11; *Urzędnicy malopolscy XII–XV wieku. Spisy*, oprac. J. Kurtyka, T. Nowakowski, F. Sikora, A. Sochacka, P. K. Wojciechowski, B. Wyrozumská, Wrocław 1990 nr 1241. Po rozbiciu stronnictwa neapolitańskiego doszło do znacznego oziębienia w stosunkach między Węgrami a papieżem. W 1404 r. Zygmunt Luksemburski ogłosił tzw. placetum regium, które zabraniało, bez zgody królewskiej, ogłaszania na Węgrzech wszelkiego rodzaju papieskich dokumentów. Zob. W. Felczak, *Historia Węgier*, Wrocław 1983 s. 72; I. Bard, *The Break of 1404 between the Hungarian Church and Rome*, „Ungarn-Jahrbuch” t. 10:1979 s. 59–70.

¹³⁷ I. Sugár, *dz. cyt.*, s. 141; D. Dvořáková, *dz. cyt.*, s. 17 pisze błędnie

widzieć, papież odmówił tej pro luksemburskiej nominacji. Warto tu dodać, że na wuju naszego Ścibora, potężnym wojewodzie Siedmiogrodu, ciążyła wciąż papieska ekskomunika, nałożona w 1403 r. przez legata, kardynała Angelo Acciaioli za popieranie Zygmunta Luksemburskiego w jego rywalizacji z Władysławem neapolitańskim, który miał za sobą papieża¹³⁸.

W posiadanie biskupstwa egerskiego wszedł Ścibor dopiero w 1410 r., wtedy bowiem uzyskał papieskie zatwierdzenie¹³⁹. Zaraz też obiecał zapłacić z tytułu objęcia beneficjum należne kurii papieskiej serwicum. Oprócz swojego, zobowiązał się również uiścić zaległości finansowe poprzednika, Tomasza z Ludanic¹⁴⁰.

W literaturze panują rozbieżności na temat czasu sprawowania przez Ścibora tego urzędu kościelnego. Jedni uważają, że w trakcie soboru w Konstancji Ścibor powrócił na Kujawy, a biskupstwo zostało przywrócone Tomaszowi z Ludanic¹⁴¹, inni zaś – głównie nowsza literatura węgierska – że biskupstwo w Eger zostało odjęte Ściborowi po 1420 r., i dopiero wtedy powrócił on w swoje rodzinne strony¹⁴². Zdaje się, że rację mają ci drudzy, zwracając uwagę na dokument z 1432 r., według którego Ścibor został pozbawiony biskupstwa *per potestatem secularem*, a nadto wskazując na występujących do 1420 r. w źródłach wikarych Ścibora ze Ściborza jako biskupa Eger¹⁴³. Ważnym argumentem za tym poglądem jest także – moim zdaniem – trzymanie przez Tomasza starostwa bieckiego jeszcze w latach 1420–1421¹⁴⁴. Tomasz z Ludanic został faktycznie ponownie biskupem Eger, ale dopiero w grudniu 1421 r., gdy wraz z bratem Władysławem powrócili z wygnania z Polski¹⁴⁵.

Po powrocie na Kujawy Ścibor nie zrezygnował z tytułu biskupa Eger, posługując się nim aż do swej śmierci w 1434 r.¹⁴⁶

o 6 XII 1407 r.

¹³⁸ D. Dvořáková, *dz. cyt.*, s. 11; J. Bartl, *dz. cyt.*, s. 253–254.

¹³⁹ BP t. 3 nr 1270.

¹⁴⁰ I. Sugár, *dz. cyt.*, s. 141–142.

¹⁴¹ F. Sikora, *dz. cyt.*, s. 116; A. Gąsiorowski, *dz. cyt.*, s. 501.

¹⁴² I. Sugár, *dz. cyt.*, s. 143. Też D. Dvořáková, *dz. cyt.*, s. 17.

¹⁴³ I. Sugár, *dz. cyt.*, s. 143–144.

¹⁴⁴ *Urzędnicy*, nr 1241; F. Balassy, *Ludányi Tamás egri püspök, Ertekezések a történelmi tudományok köréből*, Budapest 1878 s. 24 n.

¹⁴⁵ I. Sugár, *dz. cyt.*, s. 145. Dnia 28 IV 1422 r. brat Tomasz, Władysław występuje w księgach ziemskich bieckich już jako „Ladislaus capitaneus olim Bięcensis” – *Urzędnicy*, nr 1241.

¹⁴⁶ A. Radziwiński, *Prałaci i kanonicy*, t. 1 s. 144–145. Został prawdopodobnie pochowany w klasztorze dominikanów w Brześciu, gdzie umarł. Na

43 Świętosław syn Mikołaja z Latkowa. W dniu 1 grudnia 1418 r. Świętosław jako prezbiter w kościele wrocławskim zwrócił się z supliką o prowizję na archidiakoniat w Ungvár w diecezji Eger¹⁴⁷. Z supliki tegoż Świętosława z 7 grudnia 1418 r. dowiadujemy się, że posiadał już kanonię w Eger, a ponawiał prośbę w sprawie archidiakonatu w Ungvár¹⁴⁸. W literaturze twierdzi się, że Świętosław otrzymał ten urząd kościelny w 1421 r.¹⁴⁹

44 Żegota syn Marcina z Rzewuszc. Przed 27 października 1418 r. wszedł w posiadanie kaplicy, Żegota, jako posiadacz wspomnianych węgierskich beneficjów, zwrócił się z prośbą o prowizję na kantorię w diecezji gnieźnieńskiej, opróżnioną po rezygnacji Piotra Wolframa, kantora wiślickiego i zarazem papieskiego kolektora¹⁵⁰. 9 listopada 1418 r., ponawiając suplikę o kantorię gnieźnieńską dodatkowo prosił, by ową kantorię wraz z archidiakonatem na Węgrzech mógł posiadać przez 5 lat¹⁵¹. Wreszcie 17 listopada tr. zwrócił się do kurii papieskiej z supliką o prowizję na scholasterię gnieźnieńską¹⁵².

możliwość pochowania Ścibora w Krakowie w kościele św. Katarzyny zwróciła uwagę D. Dvořáková, dz. cyt., s. 14 przyp. 82.

¹⁴⁷ BP t. 4 nr 343.

¹⁴⁸ Tamże, nr 345.

¹⁴⁹ B. Kovács, dz. cyt., s. 45.

¹⁵⁰ BP t. 4 nr 333; M. Zwiercan, *Piotr Wolfram z Krakowa*, PSB t. 2 s. 403–406; J. Drabina, *Kontakty papieżstwa z Polską 1378–1417 w latach wielkiej schizmy zachodniej*, Kraków 1993 s. 59.

¹⁵¹ BP t. 4 nr 334.

¹⁵² Tamże, nr 335.

STANISŁAW SROKA

**Hungarian benefices of the polish and silesian clergy
in the 14th and first half of the 15th century**
Summary

After the marriage of Elżbieta, the daughter of King Władysław Łokietek, and Karol Robert of Hungary in 1320 Polish–Hungarian relations entered a new phase. Members of the Piast dynasty, as well as Polish clergy and gentry began to move southward. Thanks to the Queen's favour they were able to succeed to numerous posts and offices, both secular and ecclesiastic. As a consequence of Elizabeth's death in 1380 the role of the Polish element in the political and religious life of Hungary diminished, although the influx of Poles and Silesians did not cease. They were eager to enter the service of the new King of Hungary Sigismund Luxemburg, who was known for his generosity. He remunerated several clergymen with comfortable incumbencies.

The author compiled a list of 44 Polish and Silesian clergymen who held church benefices in Hungary in the 14th and the first half of the 15th century. Twenty five were of Polish origin, while nineteen hailed from Silesia. Nineteen clergymen received their benefices in the 14th century, the remaining twenty five took over in the first half of the 15th century. The benefices included archbishoprics, bishoprics, prelatures and canonries in chapters (the latter were most numerous), as well as altaries and parishes. Altogether 44 clergymen entered upon 60 benefices in 25 places. Most desired were incumbencies in Eger and the Chapter of Spisz (Zips). The author lists all the names of Polish and Silesian incumbents, although in some cases there is no reliable confirmation of their actual entering upon their possession.

Translated by A. Branny